

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/153/2004

WAKACJE UCZNIÓW - WYPOCZYNEK I PRACA ZAROBKOWA

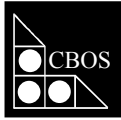
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 października 2003 roku

WAKACJE UCZNIÓW - WYPOCZYNEK I PRACA ZAROBKOWA

- Tegoroczny wakacyjny wypoczynek uczniów nie różnił się zasadniczo od wypoczynku w ubiegłych latach. Z deklaracji ankietowanych, w których gospodarstwach są uczniowie, wynika, że co druga rodzina (51%) zapewniła swoim dzieciom w wieku szkolnym przynajmniej tygodniowe wakacje poza miejscem zamieszkania (w tym z 41% rodzin wyjechali wszyscy uczniowie, a z 10% - tylko niektórzy). Brak pieniędzy (76%) lub zorganizowanych form wyjazdu (34%) to główne powody, dla których w pozostałych rodzinach (49%) uczniowie spędzili wakacje w domu.
- Wakacyjna praca zarobkowa uczniów staje się w Polsce coraz częstszym zjawiskiem, a minione wakacje, podobnie jak zeszłoroczne, były dla uczniów bardziej pracowite niż jakiegokolwiek inne począwszy od roku 1992. W tym roku w czasie wakacji pracowali zarobkowo uczniowie z co piątego gospodarstwa domowego (19%). Najczęściej byli to uczniowie szkół średnich (27% wskazań respondentów, w których gospodarstwach domowych są uczniowie w wieku od 16 do 19 lat), znacznie rzadziej gimnazjaliści (12% wskazań respondentów, w których gospodarstwach domowych są uczniowie w wieku od 13 do 15 lat), najrzadziej zaś uczniowie szkół podstawowych (7% wskazań respondentów, w których gospodarstwach domowych są uczniowie w wieku od 7 do 12 lat).
- Przyzwolenie społeczeństwa na wakacyjną pracę zarobkową uczniów jest ściśle związane z ich wiekiem. Powszechną dezaprobatę społeczną (94%) wzbudza praca najmłodszych dzieci w wieku szkolnym. Większość ankietowanych (68%) uważa też, że gimnazjaliści nie powinni pracować zarobkowo, jednak ponad jedna czwarta (28%) akceptuje ich pracę w czasie wakacji. Z powszechnym przyzwoleniem Polaków (86%) spotyka się jedynie praca uczniów szkół średnich. Od ubiegłego roku zmalała aprobatą wakacyjnego zarobkowania gimnazjalistów (o 8 punktów) oraz uczniów szkół średnich (o 4 punkty).

Od ponad dziesięciu lat na początku nowego roku szkolnego staramy się dowiedzieć, jak uczniowie spędzili wakacje - czy wypoczywali poza miejscem zamieszkania oraz czy pracowali zarobkowo. Przy tej okazji badamy także opinie społeczeństwa na temat wakacyjnej pracy zarobkowej dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.

W tym roku po raz pierwszy o wypoczynek i pracę uczniów pytaliśmy nie tylko ich rodziców (jak dotychczas), ale wszystkich respondentów, w których gospodarstwach domowych są uczniowie. Na temat ich wypoczynku i pracy mogli więc wypowiadać się tym razem różni członkowie wspólnego gospodarstwa domowego, a więc - poza rodzicami - np. dziadkowie, starsze rodzeństwo i inni krewni, a także respondenci w wieku 18-19 lat, którzy sami są uczniami. Należy ponadto podkreślić, że we wrześniowym badaniu¹ do opracowania uzyskanych danych surowych zastosowano specjalną statystyczną wagę, która umożliwia rozpatrywanie interesujących nas problemów na poziomie gospodarstw domowych.

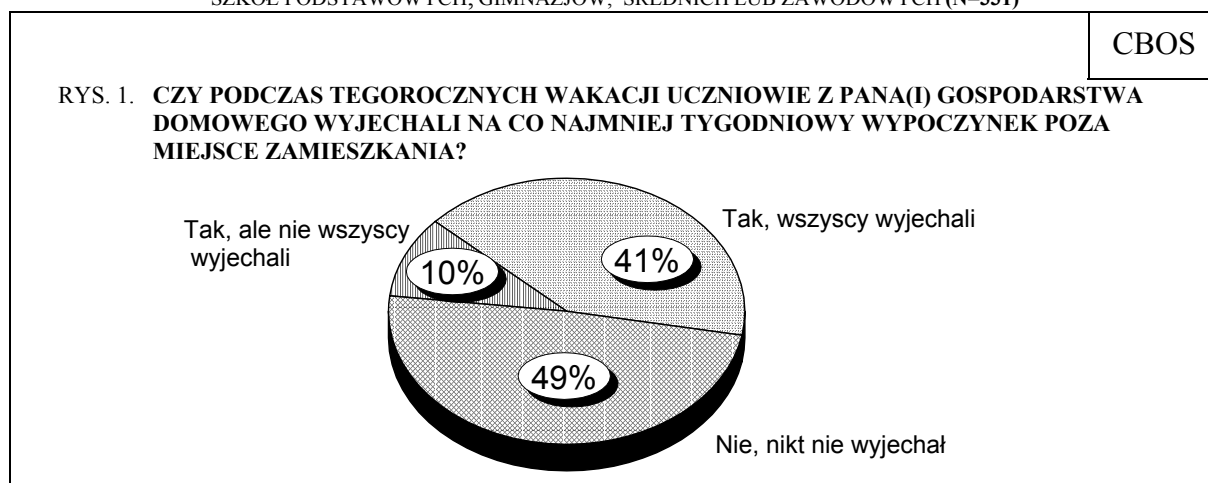
WAKACYJNY WYPOCZYNEK UCZNIÓW

Zgodnie z zaleceniami specjalistów od wypoczynku, dla pełnej regeneracji sił psychicznych i fizycznych konieczna jest zmiana środowiska społecznego i ekologicznego oraz co najmniej tygodniowy wyjazd poza miejsce zamieszkania.

Pod tym względem tegoroczny wakacyjny wypoczynek uczniów nie różnił się zasadniczo od wypoczynku w ubiegłych latach. Z deklaracji osób, w których gospodarstwach są uczniowie, wynika, że co druga rodzina (51%) wysłała swoje dzieci przynajmniej na

tydzień poza miejsce zamieszkania (w tym dwie piąte rodzin zorganizowało taki wyjazd wszystkim swoim dzieciom w wieku szkolnym, a jedna dziesiąta tylko niektórym). Jednak pozostałe rodziny (49%) nie zapewniły żadnemu z uczniów wakacyjnego wyjazdu.

WSKAZANIA RESPONDENTÓW, W KTÓRYCH GOSPODARSTWACH DOMOWYCH SĄ UCZNIOWIE SZKÓŁ PODSTAWOWYCH, GIMNAZJÓW, ŚREDNICH LUB ZAWODOWYCH (N=331)

Z perspektywy jedenastu lat można powiedzieć, że najlepsze dla uczniów okazały się wakacje w roku 1997, najgorsze zaś - w 1993, kiedy to ponad połowa respondentów mających dzieci w wieku szkolnym nie zdołała żadnemu z nich zapewnić wypoczynku. W tym roku sytuacja uczniów była pod tym względem znacznie lepsza niż przed jedenastu laty, lecz gorsza niż siedem lat temu.

Tabela 1

Czy w tym roku Pana(i) dziecko (dzieci) w wieku szkolnym wyjechało(ły) na przynajmniej tygodniowy wypoczynek wakacyjny?	Wskazania respondentów mających dzieci w wieku szkolnym										
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	w procentach										
Tak, wszystkie dzieci wyjechały	37	45	43	40	48	46	47	41	41	43	44
Tak, ale nie wszystkie	8	13	8	14	13	7	8	11	12	8	10
Nie, wszystkie dzieci pozostały w domu	55	42	49	46	39	48	45	48	46	49	46

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (172) zrealizowano w dniach 3-6 września 2004 roku na liczącej 969 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

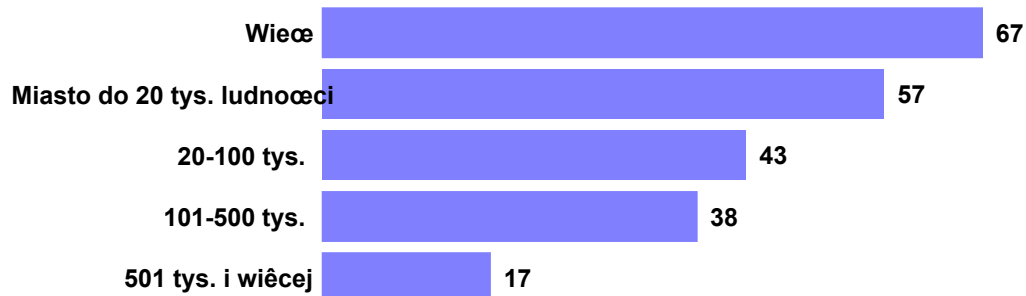
Szanse uczniów na wakacyjny wyjazd są wyraźnie zróżnicowane społecznie i zależą od pozycji społeczno-ekonomicznej rodziny. Im badani są lepiej wykształceni i bardziej zadowoleni z warunków materialnych swych gospodarstw domowych, tym częściej na ogół deklarują korzystanie przez uczniów z co najmniej tygodniowego wypoczynku poza domem. Deklaracje w tej sprawie są silnie związane także z wielkością miejscowości, jaką zamieszkuje rodzina. Co najmniej tygodniowy wyjazd zapewniła wszystkim swoim dzieciom w wieku szkolnym zdecydowana większość rodzin mieszkających w wielkich miastach (81%) oraz ponad połowa rodzin z miast dużych (52%), mniej więcej dwie piąte z miast średnich (41%) i małych (37%) oraz niespełna jedna czwarta rodzin wiejskich (23%). W większości wiejskich rodzin (67%) wszystkie dzieci w wieku szkolnym spędziły wakacje w domu. Zbliżoną sytuację odnotowujemy w małych miastach (odpowiednio: 57%), natomiast im większe miasto, tym mniejszy odsetek rodzin, które nie wysłały żadnego ucznia poza miejsce zamieszkania.

Tabela 2

Charakterystyka gospodarstw domowych, w których są uczniowie	Deklaracje dotyczące wyjazdu uczniów na przynajmniej tygodniowy wypoczynek wakacyjny w tym roku		
	wyjechały wszystkie dzieci	wyjechały tylko niektóre dzieci	wszystkie dzieci pozostały w domu
	w procentach		
Typ miejscowości			
Wieś	23	10	67
Miasto do 20 tys. ludności	37	6	57
20-100 tys.	41	16	43
101-500 tys.	52	10	38
501 tys. i więcej	81	3	17
Warunki materialne gospodarstwa domowego			
Złe	23	14	64
Średnie	44	9	47
Dobre	59	7	35
Wykształcenie respondenta			
Podstawowe	34	12	54
Zasadnicze zawodowe	29	12	59
Średnie	41	10	48
Wyższe	82	0	18

RYS. 2. ODSETKI GOSPODARSTW DOMOWYCH, Z KTÓRYCH ŻADEN UCZEŃ NIE WYJECHAŁ W TYM ROKU NAWET NA TYGODNIOWY WYPOCZYNEK WAKACYJNY

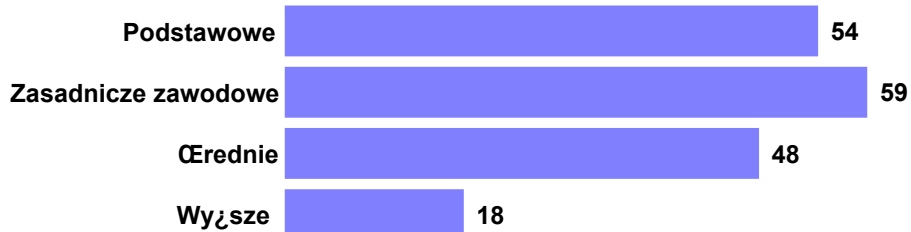
Typ miejscowości

Warunki materialne gospodarstwa domowego

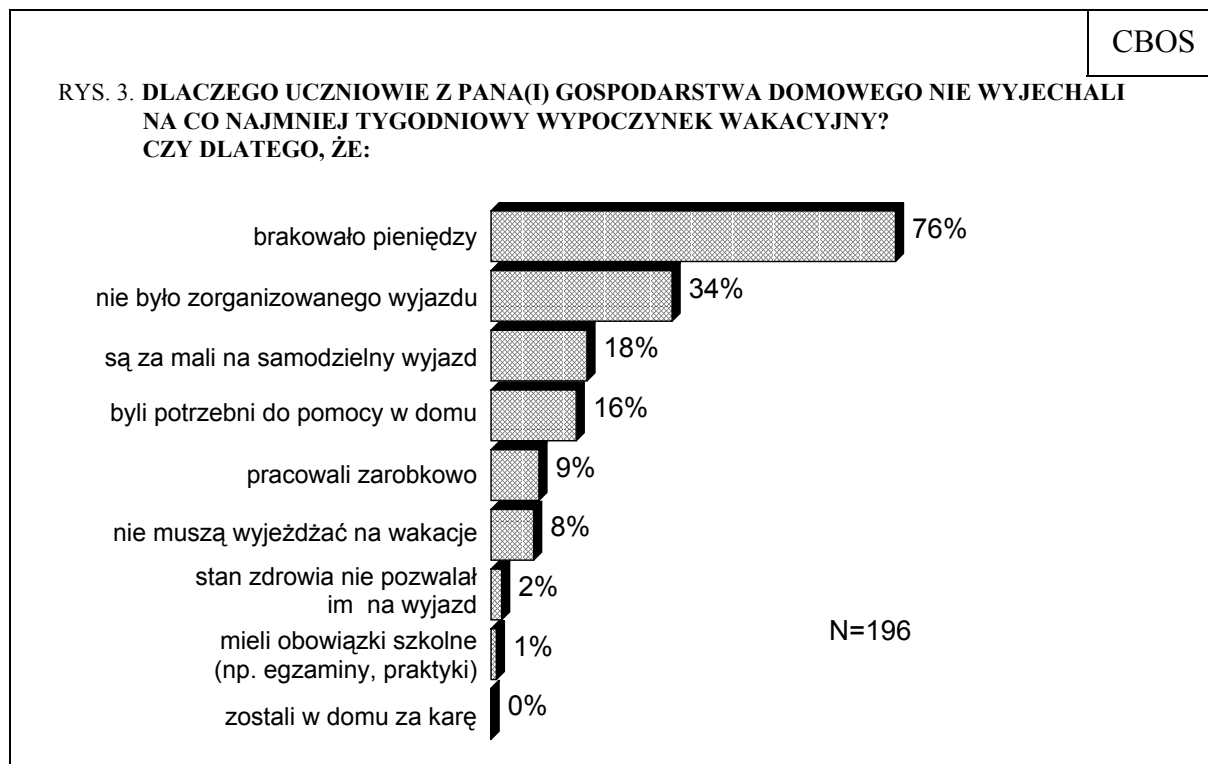

Wykształcenie respondenta

Od sześciu lat niezmiennie najczęstszym powodem pozostawania uczniów w czasie wakacji w domu jest brak pieniędzy. W tym roku na niedobory finansowe wskazało trzy czwarte respondentów (76%), w których gospodarstwach domowych są uczniowie. Znaczna grupa ankietowanych (34%) zwróciła ponadto uwagę na brak zorganizowanych form wypoczynku (zaskakujące jest, że obecnie badani podają tę przyczynę znacznie częściej niż przed rokiem i wcześniej).

ODPOWIEDZI TWIERDZĄCE RESPONDENTÓW, Z KTÓRYCH GOSPODARSTW DOMOWYCH UCZNIOWIE
NIE WYJECHALI NAWET NA TYGODNIOWY WYPOCZYNEK

Prawie co piąty ankietowany odpowiedział ponadto, że uczniowie nie mogli wyjechać, gdyż są za mali na samodzielny wyjazd. Co szósty natomiast stwierdził, że byli potrzebni do pomocy w domu, a co jedenasty jako powód pozostania ucznia w domu wskazał podjęcie przez niego pracy zarobkowej. Prawie co dziesiąty respondent uznał, że uczniowie z ich gospodarstwa domowego nie muszą wyjeżdżać na wakacje. Zupełnie sporadycznie badani wskazywali na zły stan zdrowia uczniów oraz obowiązki szkolne (np. egzaminy, praktyki), nikt natomiast nie powoływał się na względy wychowawcze (kara za złe zachowanie, złe wyniki w nauce).

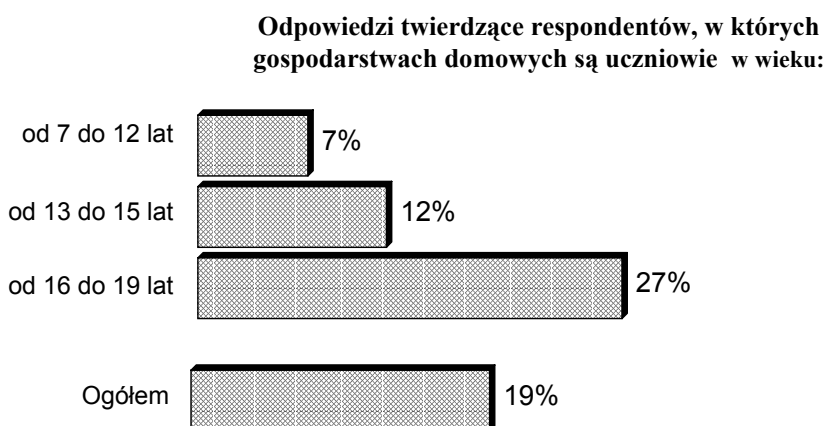
Tabela 3

Dlaczego Pana(i) dziecko (dzieci) nie wyjechało(ły) na wypoczynek wakacyjny? Czy dlatego, że:	Odpowiedzi twierdzące respondentów, których dzieci w wieku szkolnym nie wyjechały na wakacje					
	1998 (N=209)	1999 (N=186)	2000 (N=196)	2001 (N=227)	2002 (N=210)	2003 (N=184)
	w procentach					
- brakowało pieniędzy	76	80	79	80	83	85
- dzieci są za małe na samodzielny wyjazd, a dorośli z różnych względów nie mogli wyjechać	30	19	19	25	19	21
- brak możliwości zorganizowanego wyjazdu (nie było organizacji ze strony szkoły, brak było instytucji, która zajęłaby się organizacją wyjazdu)	21	21	26	23	26	18
- dzieci były potrzebne do pomocy w domu (np. przy żniwach, starsze opiekują się młodszymi)	13	20	18	11	14	11
- dzieci nie muszą wyjeżdżać na wakacje	12	6	6	3	5	9
- ze względu na stan zdrowia, niepełnosprawność	5	7	1	0	1	5
- dzieci miały obowiązki szkolne (np. egzaminy, praktyki)	2	4	6	3	1	2
- zostały w domu za karę (złe zachowanie, złe wyniki w nauce)	0	0	0	0	1	1
Inne przyczyny	13	9	10	13	12	8

WAKACYJNA PRACA ZAROBKOWA UCZNIÓW

Wyniki naszych badań wskazują, że wakacyjna praca zarobkowa uczniów staje się w Polsce coraz częstszym zjawiskiem, a minione wakacje, podobnie jak zeszłoroczne, były dla uczniów bardziej pracowite niż jakiegokolwiek inne począwszy od roku 1992. W tym roku, tak jak w ubiegłym, w czasie wakacji pracowali zarobkowo uczniowie z niemal co piątego gospodarstwa domowego (19%), podczas gdy wcześniej grupa ta nie przekraczała 15%, a w roku 1992 była co najmniej o połowę mniejsza niż obecnie.

RYS. 4. CZY UCZNIOWIE Z PANA(I) GOSPODARSTWA DOMOWEGO PRACOWALI ZAROBKOWO W CZASIE WAKACJI?

W czasie tegorocznych wakacji zarobkowo pracowali przede wszystkim uczniowie szkół średnich (27% wskazań respondentów, w których gospodarstwach domowych są uczniowie w wieku od 16 do 19 lat), znacznie rzadziej zaś gimnazjaliści (12% wskazań respondentów, w których gospodarstwach domowych są uczniowie w wieku od 13 do 15 lat), a najrzadziej uczniowie szkół podstawowych (7% wskazań respondentów, w których gospodarstwach domowych są uczniowie w wieku od 7 do 12 lat). W przypadku każdej z grup wiekowych uczniów odsetek wskazań na ich pracę zarobkową był w tym roku zbliżony do ubiegłorocznego, lecz wyższy niż w latach poprzednich.

Tabela 4

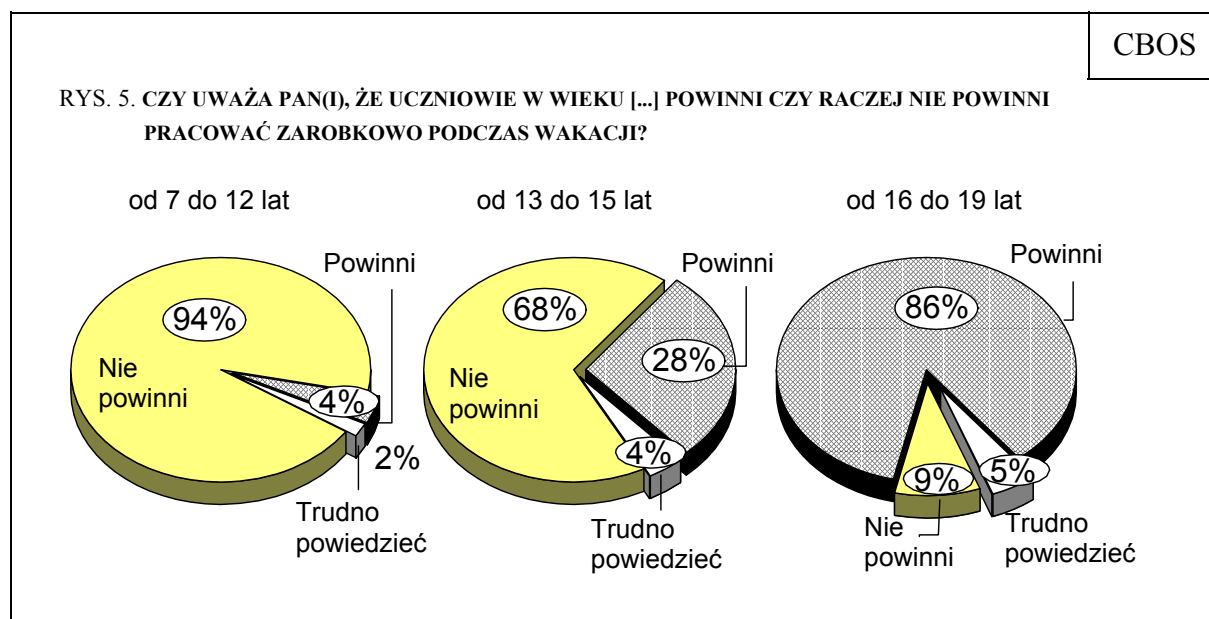
Czy w czasie wakacji Pana(i) dziecko (dzieci) pracowało(ły) zarobkowo?	Odpowiedzi twierdzące respondentów mających dzieci w wieku szkolnym								
	1992*	1994	1995	1997	1998	2000	2001	2002	2003
	w procentach								
Ogółem	9	13	14	15	14	12	11	14	18
Dzieci w wieku 7-12 lat	-	-	-	3	2	1	3	3	6
Dzieci w wieku 13-15 lat	-	-	-	9	5	3	7	8	11
Dzieci w wieku 16-19 lat	-	-	-	24	24	22	15	22	30

* W roku '92 w pytaniu uwzględniono również studentów - odsetek uczniów pracujących w czasie wakacji był więc przypuszczalnie jeszcze niższy

Zbyt małe liczebności gospodarstw, w skład których wchodzi uczniowie należący do poszczególnych grup wiekowych, nie pozwalają na analizę zróżnicowań społecznych w tej dziedzinie.

CZY UCZNIOWIE POWINNI PRACOWAĆ ZAROBKOWO W CZASIE WAKACJI?

Poziom społecznej aprobaty wakacyjnej pracy zarobkowej uczniów jest wyraźnie związany z ich wiekiem. Powszechny sprzeciw wywołuje praca najmłodszych dzieci, uczęszczających do szkoły podstawowej (94% ankietowanych uważa, że nie powinny one pracować zarobkowo). Większość badanych (68%) nie akceptuje też wakacyjnej pracy zarobkowej gimnazjalistów, jednak ponad jedna czwarta (28%) jest odmiennego zdania. Z powszechnym przyzwoleniem społecznym (86%) spotyka się jedynie praca uczniów szkół średnich, choć co jedenasty badany (9%) jest jej przeciwny.

Wakacyjna praca zarobkowa uczniów była najbardziej akceptowana w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych (w roku 1994)². Kolejne lata przyniosły stopniowy spadek

² Trudno wyjaśnić, dlaczego w roku 1994 było tak silne przyzwolenie społeczne na wakacyjną pracę zarobkową uczniów w wieku od 13 do 15 lat (42%), a przede wszystkim - najmłodszych, mających od 7 do 12 lat (12%).

aprobaty - najbardziej widoczny w odniesieniu do zarobkowania gimnazjalistów. Przed rokiem odnotowaliśmy ponowny wzrost akceptacji przede wszystkim pracy gimnazjalistów i - w mniejszym stopniu - uczniów szkół średnich, obecnie jednak poziom społecznego przyzwolenia nieco osłabł (w odniesieniu do zarobkowania gimnazjalistów o 8 punktów, uczniów szkół średnich - o 4 punkty).

Tabela 5

Czy uważa Pan(i), że dzieci w wieku szkolnym powinny czy też nie powinny pracować zarobkowo w czasie wakacji?	1994		1995		1997		1998		2000		2001		2002		2003	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
	w procentach															
Dzieci w wieku 7-12 lat	12	86	6	94	3	97	2	97	2	97	3	96	3	96	4	96
Dzieci w wieku 13-15 lat	42	55	38	58	29	69	26	70	20	78	22	75	25	74	36	60
Dzieci w wieku 16-19 lat	91	6	92	6	85	12	85	12	81	15	83	13	79	17	90	8

Na pytanie odpowiadali wszyscy respondenci, niezależnie od tego, czy mają dzieci w wieku szkolnym. W tabeli pominięto „trudno powiedzieć”

Opinie na temat wakacyjnej pracy zarobkowej gimnazjalistów są wyraźnie zróżnicowane społecznie (zob. tabele aneksowe), znacznie większa jednomysłność panuje natomiast na temat pracy najmłodszych i najstarszych uczniów. Warto jednak zauważyć, że choć praca uczniów szkół podstawowych spotyka się z powszechną dezaprobatą, część rolników (7%) ją akceptuje, co zapewne wynika stąd, że zazwyczaj wcześniej wdrażają oni swoje dzieci do pracy w gospodarstwie. Ponadto rolnicy znacznie częściej niż inni wyrażają przyzwolenie na pracę zarobkową dzieci w wieku od 13 do 15 lat (43%). Stosunek do wakacyjnej pracy gimnazjalistów zależy również od wielkości miejsca zamieszkania badanych - im jest ono większe (a więc i w odczuciu Polaków bardziej niebezpieczne dla dzieci³), tym mniej mieszkańców akceptuje zarobkowanie tej grupy uczniów. W środowisku wielkomiejskim największy jest też sprzeciw wobec zarobkowej pracy wakacyjnej młodzieży ze szkół średnich (wyraża go co szósty mieszkaniec miasta liczącego ponad 500 tys. ludności).

³ Zob. komunikat CBOS „Polacy o bezpieczeństwie dzieci”, czerwiec 2003 (oprac. B. Wciórka).

W czasie tegorocznych wakacji uczniowie mieli takie same jak w latach ubiegłych szanse na wypoczynek umożliwiający regenerację sił psychicznych i fizycznych. Z deklaracji ankietowanych, w których gospodarstwach są uczniowie, wynika, że co druga rodzina wysłała ich przynajmniej na tydzień poza miejsce zamieszkania. Jednak tyle samo rodzin nie zapewniło takiego wyjazdu żadnemu ze swoich dzieci. Uzasadniano to przede wszystkim trudną sytuacją finansową oraz - znacznie rzadziej - brakiem zorganizowanych form wyjazdu.

Wakacyjna praca zarobkowa uczniów staje się w Polsce coraz częstszym zjawiskiem, a tegoroczne wakacje, podobnie jak zeszłoroczne, były dla uczniów bardziej pracowite niż jakiegokolwiek inne w całym ostatnim jedenastoleciu. W tym roku niemal jedna piąta badanych mających dzieci w wieku szkolnym przyznała, że zarobkowały one w czasie wakacji - działa się to tym częściej, im uczniowie byli starsi.

Spółeczne przyzwolenie na wakacyjną pracę zarobkową uczniów jest ściśle związane z ich wiekiem. Praca najmłodszych dzieci w wieku szkolnym niezmiennie spotyka się z powszechną dezaprobatą społeczną. Większość ankietowanych uważa też, że gimnazjaliści nie powinni pracować zarobkowo. Powszechne przyzwolenie społeczne uzyskuje jedynie praca uczniów szkół średnich. W tym roku nieco osłabł jednak poziom akceptacji wakacyjnego zarobkowania gimnazjalistów oraz uczniów szkół średnich.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Czy uważa Pan(i), że uczniowie w wieku **od 7 do 12 lat** powinni czy raczej nie powinni pracować zarobkowo podczas wakacji?

(%)

	Powinni	Nie powinni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	4	94	2	969
Płeć				
Mężczyźni	3	96	2	461
Kobiety	5	94	2	508
Wiek				
18-24 lat	4	93	2	146
25-34	1	98	1	174
35-44	3	97	1	163
45-54	3	95	2	197
55-64	7	91	2	113
65 lat i więcej	6	92	1	176
Miejsce zamieszkania				
Wieś	5	94	1	357
Miasto do 20 tys.	7	90	3	121
20-100 tys.	2	95	3	187
101-500 tys.	4	95	1	187
501 tys.i więcej mieszk.	2	98	0	117
Wykształcenie				
Podstawowe	6	92	1	278
Zasadnicze zawodowe	3	94	2	247
Średnie	3	96	1	338
Wyższe	3	96	1	106
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	5	93	2	64
Prac.umysł.niż.szczebła	1	99	0	71
Pracownicy fiz.- umysł.	3	95	2	95
Robotnicy wykwalifikowani	0	100	0	81
Robotnicy niewykwalifik.	3	97	0	39
Rolnicy	7	90	3	51
Pracujący na własny rach.	4	96	0	37
Bierni zawodowo				
Renciści	8	92	0	106
Emeryci	6	93	2	193
Uczniowie i studenci	3	96	1	71
Bezrobotni	2	93	4	113
Gospodynie domowe i inni	2	96	2	47
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	2	98	0	137
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	0	98	2	73
sekt. pryw. poza rolnict.	4	95	1	180
prywatnym gosp. rolnym	6	91	3	57
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	4	92	4	131
301-500	5	94	1	187
501-900	4	95	1	219
901-1200	3	97	0	79
Powyżej 1200 zł	3	95	2	73
Ocena własnych war. mater.				
Złe	5	92	2	267
Średnie	3	96	1	455
Dobre	4	95	1	248
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	9	88	3	56
Raz w tygodniu	4	95	2	490
1-2 razy w miesiącu	4	95	1	139
Kilka razy w roku	2	97	1	179
W ogóle nie uczestniczy	7	92	1	106
Poglądy polityczne				
Lewica	5	95	0	173
Centrum	3	96	1	285
Prawica	3	96	1	222
Trudno powiedzieć	6	91	3	289

Tabela 2. Czy uważa Pan(i), że uczniowie w wieku **od 13 do 15 lat** powinni czy raczej nie powinni pracować zarobkowo podczas wakacji?

(%)

	Powinni	Nie powinni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	28	68	4	969
Płeć				
Mężczyźni	28	67	5	461
Kobiety	28	68	4	508
Wiek				
18-24 lat	27	66	6	146
25-34	33	63	4	174
35-44	29	67	4	163
45-54	23	74	3	197
55-64	27	67	6	113
65 lat i więcej	28	67	4	176
Miejsce zamieszkania				
Wieś	34	62	4	357
Miasto do 20 tys.	32	65	4	121
20-100 tys.	25	70	4	187
101-500 tys.	22	72	6	187
501 tys.i więcej mieszk.	20	77	3	117
Wykształcenie				
Podstawowe	28	67	5	278
Zasadnicze zawodowe	33	62	5	247
Średnie	24	72	3	338
Wyższe	28	67	5	106
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	31	61	8	64
Prac.umysł.niż.szczębla	22	69	9	71
Pracownicy fiz.- umysł.	31	63	6	95
Robotnicy wykwalifikowani	22	77	1	81
Robotnicy niewykwalifik.	30	70	0	39
Rolnicy	43	54	3	51
Pracujący na własny rach.	16	84	0	37
Bierni zawodowo				
Renciści	29	69	3	106
Emeryci	28	67	5	193
Uczniowie i studenci	26	71	3	71
Bezrobotni	28	68	5	113
Gospodynie domowe i inni	29	64	7	47
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	26	69	5	137
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	19	77	3	73
sekt. pryw. poza rolnict.	29	65	5	180
prywatnym gosp. rolnym	42	55	3	57
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	29	66	5	131
301-500	35	63	1	187
501-900	27	71	3	219
901-1200	21	77	1	79
Powyżej 1200 zł	35	55	10	73
Ocena własnych war. mater.				
Złe	28	67	5	267
Średnie	28	69	4	455
Dobre	29	66	5	248
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	42	50	8	56
Raz w tygodniu	28	67	5	490
1-2 razy w miesiącu	28	68	4	139
Kilka razy w roku	23	72	5	179
W ogóle nie uczestniczy	30	69	1	106
Poglądy polityczne				
Lewica	33	63	4	173
Centrum	25	72	3	285
Prawica	28	69	4	222
Trudno powiedzieć	28	65	7	289

Tabela 3. Czy uważa Pan(i), że uczniowie w wieku **od 16 do 19 lat** powinni czy raczej nie powinni pracować zarobkowo podczas wakacji?

(%)

	Powinni	Nie powinni	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	86	9	5	969
Płeć				
Mężczyźni	85	10	5	461
Kobiety	86	9	5	508
Wiek				
18-24 lat	88	6	6	146
25-34	89	8	3	174
35-44	85	7	7	163
45-54	85	13	2	197
55-64	78	16	6	113
65 lat i więcej	87	8	5	176
Miejsce zamieszkania				
Wieś	88	7	4	357
Miasto do 20 tys.	86	10	3	121
20-100 tys.	84	9	7	187
101-500 tys.	86	9	5	187
501 tys.i więcej mieszk.	78	16	6	117
Wykształcenie				
Podstawowe	88	7	5	278
Zasadnicze zawodowe	82	13	5	247
Średnie	84	10	6	338
Wyższe	92	7	1	106
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	91	9	0	64
Prac.umysł.niż.szczębla	79	8	13	71
Pracownicy fiz.- umysł.	90	6	4	95
Robotnicy wykwalifikowani	85	9	5	81
Robotnicy niewykwalifik.	94	6	0	39
Rolnicy	90	5	5	51
Pracujący na własny rach.	83	17	0	37
Bierni zawodowo				
Renciści	81	15	4	106
Emeryci	84	10	6	193
Uczniowie i studenci	91	4	5	71
Bezrobotni	86	10	3	113
Gospodynie domowe i inni	79	10	11	47
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	88	10	2	137
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	84	10	6	73
sekt. pryw. poza rolnict.	87	8	6	180
prywatnym gosp. rolnym	89	4	6	57
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	81	10	9	131
301-500	86	10	4	187
501-900	85	10	4	219
901-1200	84	16	0	79
Powyżej 1200 zł	88	8	4	73
Ocena własnych war. mater.				
Złe	82	13	6	267
Średnie	86	9	5	455
Dobre	89	7	4	248
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	83	10	7	56
Raz w tygodniu	87	8	5	490
1-2 razy w miesiącu	88	9	3	139
Kilka razy w roku	82	11	7	179
W ogóle nie uczestniczy	84	13	3	106
Poglądy polityczne				
Lewica	90	8	2	173
Centrum	86	10	4	285
Prawica	86	11	4	222
Trudno powiedzieć	82	9	9	289